

SELETUSKIRI

regionaalministri määruse „Maaeluministri ja põllumajandusministri määruste muutmine seoses pindala- ja loomapõhiste toetustega“ eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Määrus kehtestatakse Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 2 lõike 2, § 14 lõike 2 punkti 3, § 15 lõike 2, § 24 lõike 1, § 38 lõike 3, § 42 lõike 3 ja § 113 lõike 4, Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115, millega kehtestatakse liikmesriikide koostatavate Euroopa Põllumajanduse Tagatisfondist (EAGF) ja Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) rahastatavate ühise põllumajanduspoliitika strateegiakavade (ÜPP strateegiakavad) toetamise reeglid ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 1305/2013 ja (EL) nr 1307/2013 (ELT L 435, 06.12.2021, lk 1–186), artikli 4 lõigete 1 ja 4, artikli 13 lõigete 1 ja 2 ning mahepõllumajanduse seaduse § 7 lõike 6 ja § 12 alusel.

Määrusega muudetakse järgmisi maaeluministri ja põllumajandusministri määruseid:

- 1) maaeluministri 21. detsembri 2022. a määrus nr 68 „Maa heas põllumajandus- ja keskkonnaseisundis hoidmise nõuded ning kohustuslikud majandamisnõuded“ (edaspidi ka *määrus nr 68*);
- 2) põllumajandusministri 20. veebruari 2009. a määrus nr 26 „Mahepõllumajanduse valdkonnas tegutsemiseks tunnustamise taotlemine ja taotluse menetlemise kord“ (edaspidi ka *põllumajandusministri määrus nr 26*);
- 3) põllumajandusministri 20. veebruari 2009. a määrus nr 25 „Mahepõllumajandusliku tootmise nõuded“ (edaspidi ka *põllumajandusministri määrus nr 25*);
- 4) maaeluministri 21. detsembri 2022. a määrus nr 71 „Otsetoetuste saamise üldised nõuded, põhisissetuleku toetus, ümberjaotav toetus ja noore põllumajandustootja toetus“ (edaspidi ka *määrus nr 71*);
- 5) maaeluministri 21. detsembri 2022. a määrus nr 75 „Perioodi 2023–2027 keskkonnasõbraliku majandamise toetus“ (edaspidi ka *määrus nr 75*);
- 6) maaeluministri 23. detsembri 2022. a määrus nr 81 „Perioodi 2023–2027 mahepõllumajandusliku taimekasvatuse toetus ja mahepõllumajandusliku loomakasvatuse toetus“ (edaspidi ka *määrus nr 81*);
- 7) maaeluministri 23. detsembri 2022. a määrus nr 82 „Perioodi 2023–2027 ohustatud tõugu looma pidamise toetus“ (edaspidi ka *määrus nr 82*);
- 8) maaeluministri 20. detsembri 2022. a määrus nr 67 „Põllumassiivi kaardi koostamise, põllumassiivi toetusõigusliku pindala määramise ja põllumassiivi kasutamise kohta andmete esitamise tingimused ja kord“ (edaspidi ka *määrus nr 67*);
- 9) maaeluministri 21. detsembri 2022. a määrus nr 72 „Tera- ja kaunvilja kasvatamise otsetoetus, puu- ja köögivilja ning marjakultuuride kasvatamise otsetoetus ning seemnekartuli kasvatamise otsetoetus“ (edaspidi ka *määrus nr 72*).

Eelnõus kavandatud muudatused tehakse õigusselguse eesmärgil. Määruses nr 68 täpsustatakse puhverriba, kraavi ja rohumaaribaga seonduvat. Määruses nr 71 täpsustatakse tingimusi, millele peab vastama pärandniit, et selle kohta saaks anda otsetoetusi. Määruses nr 67 täpsustatakse sööti jäetud maa mõiste määratlust. Põllumajandusministri määrustes nr 25 ja 26 ajakohastatakse teatud andmete ühekordset elektroonilist esitamist võimaldavaid sätteid. Maaeluministri määrustes nr 75 ja 81 täpsustatakse eelkõige LIFE'i projektiga „Loodusrikas Eesti“ hõlmatud põllumajandusmaal põhikultuuri kasvatamisega seonduvat. Maaeluministri määruses nr 82 täpsustatakse seda, milliste loomade puhul tuleb toetuse saamiseks teha geneetiline ekspertiis. Määruse nr 72 lisas täpsustatakse puu- ja köögivilja ning marjakultuuride kasvatamise otsetoetuse toetusõiguslike põllumajanduskultuuride mustika ja jõhvika ladinakeelseid nimesid. Samuti täiendatakse lisa puu- ja köögivilja ning marjakultuuride kasvatamise otsetoetuse toetusõigusliku põllumajanduskultuuriga, milleks on punane peakapsas.

Määruse eelnõu ja seletuskirja koostas Maaeluministeriumi maakasutuspoliitika osakonna valdkonnajuht Reno Paju (625 6141, reno.paju@agri.ee), sama osakonna nõunikud Veronika Vallner-Kranich (625 6253, veronika.vallner-kranich@agri.ee) ja Mae Alviste (625 6121, mae.alviste@agri.ee) ning sama osakonna peaspetsialistid Siim Suure (625 6118, siim.suure@agri.ee), Rufus Trepp (625 6131, rufus.trepp@agri.ee), Ragni Koitmaa (625 6167, ragni.koitmaa@agri.ee) ja taimetervise osakonna valdkonnajuht Marika Ruberg (625 6537, marika.ruberg@agri.ee). Juriidilise ekspertiisi määruse eelnõule on teinud Maaeluministeriumi õigusosakonna nõunikud Mari-Liis Kivipõld (625 6283, mari-liis.kivipold@agri.ee) ja Ketlyn Roze (625 6127, ketlyn.roze@agri.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Määruse eelnõu (edaspidi *eelnõu*) koosneb üheksast paragrahvist.

Eelnõu §-ga 1 muudetakse maaeluministri 21. detsembri 2022. a määrust nr 68 „Maa heas põllumajandus- ja keskkonnaseisundis hoidmise nõuded ning kohustuslikud majandamisnõuded“. Suurem osa eelnõus kavandatud muudatustest tehakse õiguselguse eesmärgil.

Eelnõu § 1 punktiga 1 täiendatakse § 3 lõiget 7 selliselt, et nõuetekohaseks loetakse ka see, kui LIFE'i projektiga „Loodusrikas Eesti“ hõlmatud põllumajandusmaal kasvatatakse põhikultuuri, kasutades nimetatud projektis ette nähtud agrotehnilisi võtteid. Kehtiva õiguse kohaselt peab põhikultuuri kasvatama kasutades kohalikele normidele vastavaid agrotehnilisi võtteid. LIFE'i projekti „Loodusrikas Eesti“ raames tehakse katseuring, et välja selgitada, kuidas erinevate võtete abil suurendada põllumajandusmaa elurikkust. Projekti eesmärk on välja töötada tõhusamaid põllumajanduskeskkonna meetmeid ning neid esialgu katsealadel testida. Testitav võte võib erineda tavapärasest agrotehnoloogiast või karjatamise viisist.

Eelnõu § 1 punktiga 2 jäetakse määruse nr 68 § 4 lõike 1 kolmanda lause sissejuhatavast lauseosast välja sõna „vähemalt“. Muudatusega tuuakse senisest täpsemini välja, et puhverriba peab olema kas üks, kolm või 10 meetrit, mitte vähemalt üks, kolm või 10 meetrit. Vastasel korral saaks taotleja märkida maa heas põllumajandus- ja keskkonnaseisundis hoidmise nõude 8 (määruse nr 68 § 5 lg 1 p 2) raames puhverriba tootmisest kõrvale jäetud maa-alaks kogu põllu ulatuses, kuna määruse nr 68 §-s 4 ei ole puhverriba laius täpselt piiritletud. Juhul, kui taotleja jätab nõutust laiema puhverriba, siis halduskaristust sellega ei kaasne. Tootmisest kõrvale jäetud maa-ala nõude täitmisel läheb aga arvesse maksimaalselt ühe, kolme või 10 meetri laiune puhverriba.

Eelnõu § 1 punktiga 3 muudetakse määruse nr 68 § 5 lõiget 7. Muudatusega tuuakse senisest täpsemalt välja, et olemasolev rohumaariba ei tohi külgineda mis tahes rohumaaga, sh püsirohumaaga, ning samuti ei tohi alles rajatavat rohumaariba rajada sellisele rohumaale, mis juba on olemas. Rajamise all peetakse silmas eelkõige rohumaakultuuri külvamist. Olemasolevaks rohumaaribaks loetakse varasematel aastatel nt heinataimedega rajatud lühiajalist rohumaad, kui see vastab rohumaaribale kehtestatud tingimustele.

Kuna rohumaaribad aitavad säilitada bioloogilist mitmekesisust, iseäranis just aktiivses kasutuses olevatel põldudel, on eesmärgiks soodustada nendele põldudele uute rohumaaribade rajamist. Seetõttu ei tohi rohumaariba külgineda taotleja põllumajanduslikus majapidamises olemasoleva (püsi)rohumaaga ega sööti jäetud maaga. Samuti ei tohi rohumaariba rajada olemasolevale (püsi)rohumaale või sööti jäetud maale.

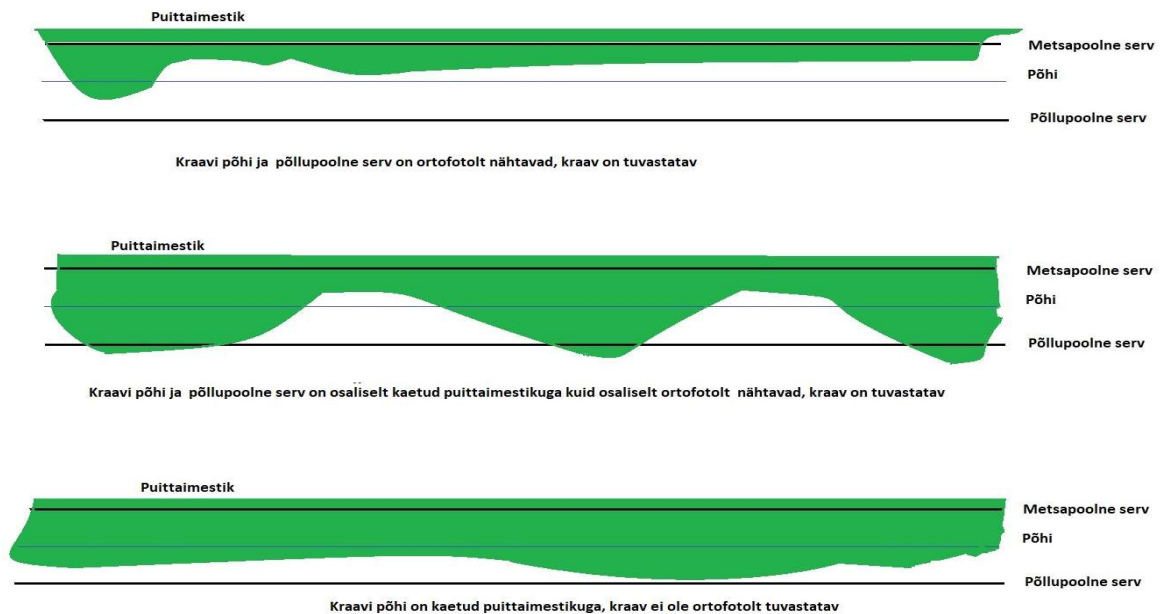
Eelnõu § 1 punktiga 4 muudetakse määruse nr 68 § 6 lõiget 6 selliselt, et säilitada tuleb: 1) kuni 12 meetri laiune eesvool ja kraav, mis külgneb põllumajandusmaaga; 2) eesvool ja kraav, mis

koos selle serva ja põllu vahel oleva puittaimestikuga kaetud maaga kokku moodustab kuni 12 meetri laiuse maa-ala, mis külgneb põllumajandusmaaga. Eeltoodu tähendab, et säilitada tuleb ka selline kuni 12 meetri laiune eesvool ja kraav, mis ühest küljest külgneb põllumajandusmaaga, ning selline eesvool ja kraav, mis koos selle serva ja põllu vahel oleva puittaimestikuga kaetud maaga kokku moodustab kuni 12 meetri laiuse maa-ala, mis ühest küljest külgneb põllumajandusmaaga. Varasema käsitluse kohaselt pidi säilitatava eesvoolu ja kraavi mõlemad kaldad (määruse nr 68 § 6 lg 6 p 1) või säilitatav eesvool ja kraav (määruse nr 68 § 6 lg 6 p 2) mõlemalt poolt külgnema põllumajandusmaaga, mis tähendab, et kraavid, mis ei külgne mõlemalt poolt põllumajandusmaaga, ei oleks läinud maastikuelementidena arvesse.

Eelnõu § 1 punktiga 5 täiendatakse määruse nr 68 § 6 lõikega 6¹ selliselt, et sellest oleks üheselt arusaadav, et selline eesvool ja kraav, mis külgneb metsaga, loetakse maastikuelemendiks ainult siis, kui selle põhi ja põllupoolne serv on selgelt tuvastatavad. Tegemist on sama paragrahvi lõiget 6 täpsustava sättega. See tähendab, et lisaks põllumajandusmaaga külgnemisele peavad metsäärse kraavi põhi ja põllupoolne serv olema selgelt tuvastatavad – siis loetakse eesvool ja kraav, mis külgneb metsaga, maastikuelemendiks.

Antud lõikega sätestatakse, et eesvool ja kraav, mis külgneb metsaga, loetakse maastikuelemendiks, kui selle põhi ja põllupoolne serv on selgelt tuvastatavad. Metsaga külgneva kraavi puhul loetakse kraavi välispiiriks kraavi metsapoolne serv ning metsapoolsest servast metsa poole olevat puittaimestikku kraavi hulka ei arvata. Kraavi pindala hulka arvatakse üksnes kraav koos kraavist põllu poole jääva puittaimestikuga 12 meetri laiuselt. Metsa ja põllu vahel asuva kraavi põhi ehk kraavi veealune osa ning selle põllupoolne nõlv ja serv peavad olema puittaimestikust sellisel määral vabad, et kraavi põhi ja põllupoolne serv oleks selgelt tuvastatav. Kõigepealt kontrollitakse seda, kas sellist kraavi või eesvoolu saab maastikuelemendiks lugeda (ehk, kas see eesvool või kraav on tuvastatav), orotofotodelt või satelliitpiltidel. Juhul, kui taotleja ise joonistab elemendi, fotolt ei nähtu tegelik kohapealne olukord kraavist või tekib vaidlus kontrolliasustusega, et kas eesvool või kraav on toetusõiguslik, kontrollitakse seda maastikuelementi kohapealse kontrolli käigus. See tähendab aga seda, et eesvool või kraav peab olema kohapealses kontrollis selgelt tuvastatav. Metsaga külgnevate kraavide tuvastamine ja nende laiuse mõõtmine ortofotolt on olnud problemaatiline ning seetõttu võib tekkida vajadus kohapealseks kontrolliks. Tuvastatavus sõltub foto tegemise aastaajast, kraavi hooldamisest, taimestikust jne.

Joonisel 1 on näha, et kui puittaimestik katab kraavi põhja täielikult, ei ole kraav ortofotolt tuvastatav isegi siis, kui tema põllupoolne serv on näha. Kui põhi ja põllupoolne serv on näha osaliselt, saab kraavi tuvastada, kui puittaimestikuga kaetud osades ei esine käänukohti.

Joonis 1. Osaliselt puittaimestikuga kaetud metsäärne kraav

Eelnõu §-ga 2 ja 3 muudetakse põllumajandusministri määrusi nr 25 ja 26. Mõlema määruse muudatused on seotud sätetega, mis reguleerivad selliste andmete esitamist, mida mahepõllumajandusliku taimekasvatusega tegelev isik peab selles valdkonnas tunnustamise taotlemiseks või tegevuse jätkamiseks igal aastal Põllumajandus- ja Toiduametile (edaspidi *PTA*) esitama.

Mõlemas määruses muudetakse sätteid, mis reguleerivad andmete esitamist nende mahepõllumajandusliku taimekasvatusega tegelevate isikute jaoks, kes ühtlasi taotleavad ühise põllumajanduspoliitika rakendamise uue perioodi 2023–2027 mahepõllumajandusliku taimekasvatuse toetust või mahepõllumajandusliku loomakasvatuse toetust. Ka uuel perioodil võimaldatakse isikutel, kes taotleavad asjaomaseid toetusi, esitada nii taimekasvatusega tegelemise jätkamise andmed kui ka taimekasvatuse valdkonnas tegutsemiseks tunnustamise taotlusele lisatavad andmed koos toetuse taotlusega elektrooniliselt PRIA e-teenuse keskkonna kaudu. Need isikud, kes toetust ei taotle, esitavad andmed jätkuvalt otse PTA-le.

Põllumajandusministri määrus nr 26 käsitleb mahepõllumajanduse valdkonnas tunnustamise taotlemist ja taotluse menetlemise korda. Tunnustamise taotlejad on mahepõllumajandusliku tootmisega alustavad ettevõtjad, kellel ei saa olla „Eesti maaelu arengukava 2014–2020” alusel antava mahepõllumajandusele ülemineku toetuse või mahepõllumajandusega jätkamise toetuse kohast kohustust, seetõttu asendatakse määruse 26 § 4 lõikes 2 viide määruse nr 53 § 22 lõigetele 1 ja 2 viitega määruse nr 81 § 13 lõikele 1.

Need mahepõllumajandusliku taimekasvatusega tegelevad isikud, kellel on kehtiv „Eesti maaelu arengukava 2014–2020” alusel antava mahepõllumajandusele ülemineku toetuse või mahepõllumajandusega jätkamise toetuse kohane kohustus, saavad asjakohased andmed PRIA e-teenuse keskkonna kaudu esitada hetkel kehtivate sätete kohaselt.

Eelnõu §-ga 4 muudetakse maaeluministri 21. detsembri 2022. a määrust nr 71 „Otsetoetuste saamise üldised nõuded, põhisissetuleku toetus, ümberjaotav toetus ja noore põllumajandustootja toetus“.

Eelnõu § 4 punktiga 1 täiendatakse määruse nr 71 § 4 lõiget 4 lausega, mille kohaselt loetakse LIFE'i projektiga „Loodusrikas Eesti“ (edaspidi *projekt*) hõlmatud põllumajandusmaa toetuse saamise nõuetele vastavaks ka siis, kui seal tegeletakse põllumajandusliku tootmistegevusega,

kasutades nimetatud projektis ette nähtud ja selle tingimustele vastavaid agrotehnilisi võtteid ja loomakasvatuse tehnoloogiaid.

Põllumajandusmaal, millel tegeletakse põllumajandusliku tegevusega, sh tootmistegevusega, peab olema välistatud ebasoovitava taimestiku ulatuslik levik ning seda maad peab olema võimalik kasutada järgmisel kasvuperioodil põllumajanduslikuks tegevuseks ilma lisakuludeta. Üldjuhul vastab tootmistegevuseks kasutatav põllumajandusmaa sellele nõudele siis, kui kasutatakse kohalikele normidele vastavaid agrotehnilisi võtteid ja loomakasvatuse tehnoloogiaid. Projekti raames katsetatavad võtted võivad aga erineda tavapärasest agrotehnoloogiast või karjatamise viisist, mistõttu on projektiga hõlmatud maa kohta vajalik kehtestada erisäte, mille kohaselt on selline maa nõuetekohane ka siis, kui seal kasutatakse katsetamisjärgus põllumajanduslikke võtteid.

Projektiga tehakse katseuring, et selgitada välja, kuidas eri võtete abil suurendada põllumajandusmaa elurikkust. Projekti eesmärk on välja töötada tõhusamaid põllumajanduskeskkonna meetmeid ning neid esialgu katsealadel testida. Testitav võte võib erineda tavapärasest agrotehnoloogiast või karjatamise viisist.

Ühte võimalikku agrotehnilist võtet, mida projektis katsetatakse, kutsutakse nn lõokeselaiguks. Võte seisneb põllukultuuri tavapärase külviüheduse muutmises, jättes põllule alasid suurusega 4 × 4 kuni 10 × 10 meetrit, kuhu põllukultuuri ei külvata. Laigu täpsed mõõdud võivad sõltuda külvi laiusel. Hektari kohta võib luua üldjuhul 1–4 lõokeselaiku. Lõokeselaike on lubatud hooldada samade võtetega kui ümbritsevat põllumaad, samas ei ole kohustust teha lõokeselaigul umbrohutõrjet. Tavapärasel juhul võidakse põllumaad, millel esinevad umbrohtunud põllukultuurita laigud, käsitleda toetusõiguslikkuse nõuetele mittevastavana. Juhul, kui laik on projektiga hõlmatud maal rajatud projektis ettenähtud tingimuste kohaselt, ei loeta seda rikkumiseks. Lõokeselaigu pindala arvatakse sel juhul põhikultuuri pindala hulka.

Projektiga hõlmatud põllumaa kohta määratakse lõokeselaikude arv ja suurus, mida peab projekti raames järgima. Vastavaid parameetreid kontrollitakse, et tagada projekti nõuetelevastavus. Lõokeselaike tuleks rajada eelkõige teraviljapõllule, kuid neid võib rajada ka rapsi-, rüpsi-, tatra-, maisi- või kaunviljapõllule. Eestis on põllulindude arvukus vähenenud ning lõokeselaigud võivad pakkuda sobivat elu- ja pesitsuspaika eri linnuliikidele. Kuna lõokeselaik luuakse korraga üheks aastaks, kasvab seal looduslik üheaastane taimestik, mis pakub toitumisvõimalusi ning hõredamat taimkatet, mis sobib pesitsemiseks näiteks põldlõokesele.

Lõokeselaik ei ole ainus praktika, mida projektis soovitakse katsetada. Edaspidi on plaanis testida ka tavapärasemast hõredamat külvi, põlluäärsetel rohumäärribadel karjatamist jmt.

Erandit, mis on seotud lõokeselaiguga, on kavas kohaldada kõigi strateegiakava alusel antavate pindalatoetuste, v.a kohaliku sorti taimede kasvatamise toetuse puhul. Viimati nimetatud on väikesemahuline toetusmeede ning kohalike vähelevinud sorti taimede kasvatamine on juba iseenesest põllumajandusmaa elurikkust suurendav meede.

Eelnõu § 4 punktiga 2 täiendatakse § 4 lõikega 12, milles nähakse ette tingimused, millele peab vastama pärandniit, et selle kohta oleks võimalik anda otsetoetusi. Toetuse saamiseks peavad pärandniidul olema täidetud üheaegselt kõik kolm järgmist tingimust, ehk pärandniit peab:

- 1) vastama lõike 1 punktides 3 ja 4 ning lõikes 2 sätestatud nõuetele;
- 2) asuma looduskaitseala § 4 lõike 1 punktides 1, 2, 4, 5 või 6 nimetatud kaitstaval loodusobjektidel või muinsuskaitsealal, mis on võetud kaitse alla inimese ja looduse koosmõjul väljakujunenud kultuurmaastiku kaitsmiseks;
- 3) vastama maaeluministri 23. detsembri 2022. a määruse nr 79 „Perioodi 2023–2027 pärandniidu hooldamise toetus“ (edaspidi määrus nr 79) § 5 lõigetes 2–6 sätestatud nõuetele.

Põllumajandusmaa pindala määramisel võetakse arvesse pärandniidu ala pindalaga vähemalt 0,30 hektarit või samal pärandniidul kõrvuti paiknevad pärandniidu alad, mille pindala on kokku vähemalt 0,30 hektarit. Põllumajandusmaa, mille kohta toetust taotletakse, peab olema kantud põllumajandustoetuste ja põllumassiivide registrisse või Eesti Looduse Infosüsteemi. Põllumajandusmaal, millel tegeletakse põllumajandusliku tegevusega, peab kasutama kohalikele normidele vastavaid agrotehnilisi võtteid või loomakasvatustehnoloogiaid ning sellel peab välistama ebasoovitava taimestiku ulatuslikku levikut.

Punkti 2 kohaselt peab pärandniit asuma looduskaitseaduse § 4 lõike 1 punktides 1, 2, 4, 5 või 6 nimetatud kaitstaval loodusobjektidel või muinsuskaitsealal, mis on võetud kaitse alla inimese ja looduse koosmõjul väljakujunenud kultuurmaastiku kaitsmiseks.

Punkti 3 kohaselt on pärandniit otsetoetuse toetusõiguslik, kui seal täidetakse määruse nr 79 § 5 lõigetes 2–6 sätestatud nõudeid. Tegemist on pärandniidu toetusõiguslikkuse nõuetega.

Eelnõu § 4 punktiga 3 täiendatakse § 7 lõikega 2¹, mille kohaselt antakse põhisissetuleku toetust sellise pärandniidu kohta, mis vastab § 4 lõikes 12 sätestatud nõuetele.

Täienduse eesmärgiks on koosmõjus eelmises punktis kirjeldatud täiendusega sätestada tingimused, millele pärandniit peab põhisissetuleku toetuse saamiseks vastama. Kui pärandniidu kohta taotletakse põhisissetuleku toetust, ei hinnata pärandniidu vastavust mitte kõigile §-s 4 sätestatud toetusõiguslikkuse nõuetele, vaid ainult § 4 lõikes 12 sätestatud nõuetele. Lisaks nendele tingimustele on siiski oluline ka pärandniidul vältida ebasoovitava taimestiku ulatuslikku levikut. Pärandniidul hinnatakse ebasoovitava taimestiku ulatuslikku levikut vastavalt sellele, mis on konkreetsel pärandniidul lubatud.

Eelnõu § 4 punktiga 4 täiendatakse § 14 lõiget 3, mille kohaselt pärandniidu vastavust toetuse saamise tingimustele kontrollib Keskkonnaamet (edaspidi *KeA*), sest otsetoetuste saamiseks tuleb järgida määruses nr 79 sätestatud toetusõigusliku maa nõudeid, mida hindab *KeA*.

Eelnõu § 5 punktiga 1 muudetakse maaeluministri 21. detsembri 2022. a määrust nr 75 „Perioodi 2023–2027 keskkonnasõbraliku majandamise toetus“. Määruse nr 75 paragrahvi 6 lõiget 3 täiendatakse kolmanda lausega, mille kohaselt LIFE'i projektiga „Loodusrikas Eesti“ hõlmatud põllumajandusmaal kasvatatakse põhikultuuri, kasutades nimetatud projektis ette nähtud agrotehnilisi võtteid, või hoitakse maad kohustuseaastal mustkesas või söötis. Kehtiva õiguse kohaselt peab põhikultuuri kasvatama kasutades kohalikele normidele vastavaid agrotehnilisi võtteid. LIFE'i projekti „Loodusrikas Eesti“ raames tehakse katseuring, et välja selgitada, kuidas erinevate võtete abil suurendada põllumajandusmaa elurikkust. Projekti eesmärk on välja töötada tõhusamaid põllumajanduskeskkonna meetmeid ning neid esialgu katsealadel testida. Testitav võte võib erineda tavapärasest agrotehnoloogiast või karjatamise viisist.

Eelnõu § 5 punktiga 2 muudetakse määruse nr 75 paragrahvi 21 lõike 1 esimest lauset ja täpsustatakse orgaanilise multši kasutamise lisategevuse nõuet. Varasema sõnastuse kohaselt võis aiakultuuri kasvatamise korral kasutada orgaanilist multši kas ridades või reavahedes. Orgaanilise multši kasutamise lisategevuse nõude tegelik eesmärk on aga tagada, et nii aiakultuuride ridades kui ka reavahedes kasutataks ainult orgaanilist multši. Seetõttu on vajalik määruse nr 75 paragrahvi 21 lõike 1 esimest lauset täpsustada.

Eelnõu §-ga 6 täiendatakse maaeluministri 23. detsembri 2022. a määruse nr 81 „Perioodi 2023–2027 mahepõllumajandusliku taimikasvatuse toetus ja mahepõllumajandusliku loomakasvatuse toetus“ § 7 lõiget 3 kolmanda lausega, mille kohaselt loetakse nõuetekohaseks ka see, kui LIFE'i projektiga „Loodusrikas Eesti“ hõlmatud põllumajandusmaal kasvatatakse põhikultuuri, kasutades eelnimetatud projektis ette nähtud agrotehnilisi võtteid. Kehtiva õiguse kohaselt peab põhikultuuri kasvatama kasutades kohalikele normidele vastavaid agrotehnilisi võtteid. LIFE'i

projekti „Loodusrikas Eesti“ raames tehakse katseuring, et välja selgitada, kuidas erinevate võtete abil suurendada põllumajandusmaa elurikkust. Projekti eesmärk on välja töötada tõhusamaid põllumajanduskeskkonna meetmeid ning neid esialgu katsealadel testida. Testitav võte võib erineda tavapärasest agrotehnologiast või karjatamise viisist. Põhjalikum selgitus on eelnõu § 4 punktis 1.

Eelnõu §-ga 7 muudetakse maaeluministri 23. detsembri 2022. a määruse nr 82 „Perioodi 2023–2027 ohustatud tõugu looma pidamise toetus“ § 5 lõiget 6. Muudatusega tuuakse selgemini välja, milliste loomade kohta tuleb teha geneetiline ekspertiis hobuse põlvnemise kontrollimiseks. Lisatoetuse nõudena tuleb geneetilist ekspertiisi teha ainult varssade ja täkkude puhul. Muudatus tagab parema õigusselguse.

Eelnõu §-ga 8 muudetakse maaeluministri 20. detsembri 2022. a määruse nr 67 „Põllumassiivi kaardi koostamise, põllumassiivi toetusõigusliku pindala määramise ja põllumassiivi kasutamise kohta andmete esitamise tingimused ja kord“ § 3 lõiget 2 ja täpsustatakse kesa mõiste määratlust selliselt, et kesa on külvikorraga hõlmatud põllumaa, mis on taotlemise aastal üldjuhul saagi tootmisest kõrvale jäetud.

Samasugune täpsustus tehakse sööti jäetud maa kohta, mis on üks kolmest kesa tüübist. Siiski on kesal, sealhulgas sööti jäetud maal, mis ei ole määratletud näiteks maa heas põllumajandus- ja keskkonnaseisundis hoidmise nõude, s.o HPK 8 raames tootmisest kõrvale jäetud maa-alana või ökolade toetuse raames ökoalana, teatud juhtudel lubatud loomi sööta või kesa sisse künda.

Eelnõu §-ga 9 muudetakse maaeluministri 21. detsembri 2022. a määruse nr 72 „Tera- ja kaunvilja kasvatamise otsetoetus, puu- ja köögivilja ning marjakultuuride kasvatamise otsetoetus ning seemnekartuli kasvatamise otsetoetus“ lisa ning kehtestatakse see uues sõnastuses. Muudatusega täpsustatakse puu- ja köögivilja ning marjakultuuride kasvatamise otsetoetuse toetusõiguslike põllumajanduskultuuride mustika ja jõhvika ladinakeelseid nimetusi. Uued ladinakeelsed nimed on ilma liiginimeta mustikas (*Vaccinium*) ja jõhvikas (*Oxycoccus*), mistõttu mahuvad nende nimetuste alla kõik erinevad kultuurliigid. Mustika all mõeldakse näiteks kannasmustikat (*Vaccinium corymbosum*), ahtalehist mustikat (*Vaccinium angustifolium*) ja nende ristandit ehk poolkõrget mustikat (*Vaccinium corymbosum* x *Vaccinium angustifolium*). Jõhvika all mõeldakse näiteks harilikku jõhvikat (*Oxycoccus palustris*) ja suureviljane jõhvikas (*Oxycoccus macrocarpos*).

Eelnõu kooskõlastamise käigus on tehtud ettepanek lisada puu- ja köögivilja ning marjakultuuride kasvatamise otsetoetuse toetusõiguslike põllumajanduskultuuride loetellu punane peakapsas (*Brassica oleracea* var. *capitata* f. *rubra* (L.) Thell.). Kuna Eestis on köögivilja-, puuvilja- ja marjakultuuridega isevarustatuse tase madal ning kasvupinnad on langeva suundumusega, siis võimalikult paljude köögiviljade, sh punase peakapsa kasvatamise toetamine on abiks raskuses olevale põllumajandussektorile. 2020. aastal oli punase peakapsa kasvupind 4,59 hektarit. Punase peakapsa lisamisega tehakse täiendus vaid määruse lisas oleva puu- ja köögivilja ning marjakultuuride kasvatamise otsetoetuse toetusõiguslike põllumajanduskultuuride loetelus. Toetuse nõudeid ja sisu see muudatus ei mõjuta.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu väljatöötamisel on võetud aluseks järgmised õigusaktid:

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/2115, 2. detsember 2021, millega kehtestatakse liikmesriikide koostatavate Euroopa Põllumajanduse Tagatistfondist (EAGF) ja Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) rahastatavate ühise põllumajanduspoliitika strateegiakavade (ÜPP strateegiakavad) toetamise reeglid ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 1305/2013 ja (EL) nr 1307/2013;

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/2116, 2. detsember 2021, mis käsitleb ühise põllumajanduspoliitika rahastamist, haldamist ja seiret ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 1306/2013.

Komisjoni delegeeritud määrusest (EL) nr 2022/126, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) 2021/2115 täiendavate nõuetega teatavatele sekkumisviisidele, mille liikmesriigid määravad kindlaks kõnealuse määruse kohastes ajavahemikuks 2023–2027 ette nähtud ÜPP strateegiakavades, ning eeskirjadega, milles käsitletakse maa heas põllumajandus- ja keskkonnaseisundis hoidmise (HPK) 1. standardi kohast suhtarvu (ELT L 20, 31.1.2022, lk 52–94);

Komisjoni delegeeritud määrusest (EL) nr 2022/1172, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) 2021/2116 ühtse haldus- ja kontrollisüsteemi osas ühises põllumajanduspoliitikas ning tingimuslikkusega seotud halduskaristuste kohaldamise ja arvutamise osas (ELT L 183, 8.7.2022, lk 12–22);

Komisjoni rakendusmäärusest (EL) nr 2022/1173, millega kehtestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2116 kohaldamise eeskirjad ühise põllumajanduspoliitika ühtse haldus- ja kontrollisüsteemi kohta (ELT L 183, 8.7.2022, lk 23–34).

4. Määruse mõjud

Määruses nr 68 tehtavad muudatused tagavad eelkõige parema õigusselguse. Eelnõu § 1 punktiga 1 tehtav muudatus avaldab positiivset mõju keskkonnale ja elurikkusele. LIFE'i projekt „Loodusrikas Eesti“ katsetatavad agrotehnilised võtted nagu lõokeselaikude loomine teevad põllumajandusmaad mitmekesisemaks. Ruumiline mitmekesisus, nagu põllukultuuri sees asuv külvamata laik pakub varieeruvat elupaika mitte ainult põllulindudele, kuid ka muudele organismidele. Kuna just põllulinnud on Eestis langustrendis ja haavatav elustikurühm, pakub antud muudatus võimaluse neid kaitsta elupaikade loomisega läbi lihtsalt teostatava võtte.

Eelnõu § 1 punktiga 2 tehtav muudatus tagab õigusselguse seoses tingimuslikkuse süsteemi maa heas põllumajandus- ja keskkonnaseisundis hoidmise nõude 8 raames tootmisest kõrvale jäetud maa-alaks märgitava puhverriba osas. Muudatusega tuuakse senisest täpsemini välja, et puhverriba peab olema kas üks, kolm või 10 meetrit, mitte vähemalt üks, kolm või 10 meetrit. Puhverriba laius on täpselt piiritletud, mistõttu ei saa taotleja märkida maa heas põllumajandus- ja keskkonnaseisundis hoidmise nõude 8 (määruse nr 68 § 5 lg 1 p 2) raames puhverriba tootmisest kõrvale jäetud maa-alaks kogu põllu ulatuses.

Eelnõu § 1 punktiga 3 tehtava muudatusega täpsustakse, et olemasolev rohumaariba ei tohi külgneda lisaks lühiajalisele rohumaale ka püsirohumaaga, ning samuti ei tohi alles rajatavat rohumaariba rajada lisaks lühiajalisele rohumaale ka püsirohumaale, mis juba on olemas. Muudatuse mõju on keeruline hinnata, kuna rohumaariba läheb arvesse tingimuslikkuse süsteemi kuuluva maa heas põllumajandus- ja keskkonnaseisundis hoidmise baasnõude HPK 8 tootmisest kõrvale jäetud maa-alade ja elementide nõude täitmisel. Antud nõuet saab taotleja lisaks rohumaaribadele täita ka erinevat tüüpi kesade, maastikuelementide kui ka HPK 4 raames määratletud puhverribadega.

Rohumaariba kuulub tootmisest kõrvale jäetud maa-alade hulka, mida on võimalik määratleda ka perioodi 2023–2027 ökoalade toetuse raames ökoalana. Tuginedes 2022. aasta taotlusandmetele on nimetatud nõude täitmisega seotud ligikaudu 14 000 põllumajandustootjat, kes taotleavad otsetoetusi.

Eelnõu § 1 punktiga 4 tehtava muudatuse mõju on keskkonnale positiivne, kuna maastikuelemendid ja sealhulgas põllumajandusmaastikus asuvad kraavid on elurikkuse suurendamiseks väga olulised. Muudatuse tulemusena tuleb säilitada ka selline kuni 12 meetri laiune eesvool ja kraav, mis ühest küljest külgnab põllumajandusmaaga, ning selline eesvool ja kraav, mis koos selle serva ja põllu vahel oleva puittaimestikuga kaetud maaga kokku moodustab

kuni 12 meetri laiuse maa-ala, mis ühest küljest külgneb põllumajandusmaaga. Muudatuse tulemusel suureneb nende eesvoolude ja kraavide arv, mis on säilitatavad maastikuelemendid.

Eelnõu § 1 punktiga 5 tehtava muudatusega on üheselt arusaadav, et selline eesvool ja kraav, mis külgneb metsaga, loetakse maastikuelemendiks ainult siis, kui selle põhi ja põllupoolne serv on selgelt tuvastatavad. Tehtav muudatus aitab kaasa metsaga külgnevate eesvoolude ja kraavide seisundi paranemisele, sest kohustab kraavi võsast osaliselt puhastama ja võimaldab määrata, millised metsaga külgnevad eesvoolud ja kraavid loetakse säilitatava maastikuelemendina toetusõigusliku põllumajandusmaa pindala hulka.

Kontrolliasutus saab metsaga külgnevate eesvoolude ja kraavide põhja ja põllupoolse serva tuvastamisel lähtuda ka ortofotodest või satelliitipiltidest. Kui aga tekib kraavi või eesvoolu tuvastamisel vajadus kontrollida eesvoolu või kraavi kohapeal, siis PRIA seda ka teeb. Seda näiteks taotleja poolsele pöördumisel kontrolliasutuse poole (taotleja on puhastanud/eemaldanud puittaimestiku kraavist, kuid see ei kajastu ortofotol).

Eelnõu §-des 2 ja 3 tehtavad **põllumajandusministri määruste nr 25 ja 26** muudatused aitavad kokku hoida nii isikute kui ka PTA tunnustamise taotluste ja mahepõllumajandusega jätkamiseks esitatavate andmete ja dokumentide vastuvõtmisega tegelevate ametnike aega. Andmete ühekordne esitamine elektrooniliselt PRIA e-teenuse keskkonna kaudu vähendab seega isikute halduskoormust. Tuginedes 2022. aasta taotlemise andmetele, puudutab muudatus ligikaudu 1800 ettevõtjat, kes on toetuse taotlejad.

Määruses nr 71 tehtavad muudatused tagavad eelkõige parema õigusselguse. Eelnõu § 4 punktiga 1 tehtav muudatus avaldab positiivset mõju keskkonnale ja elurikkusele. LIFE'i projekt „Loodusrikas Eesti“ katsetatavad agrotehnilised võtted nagu lõokeselaikude loomine teevad põllumajandusmaad mitmekesisemaks. Ruumiline mitmekesisus, nagu põllukultuuri sees asuv külvamata laik pakub varieeruvat elupaika mitte ainult põllulindudele, kuid ka muudele organismidele. Kuna just põllulinnud on Eestis langustrendis ja haavatav elustikurühm, pakub antud muudatus võimaluse neid kaitsta elupaikade loomisega läbi lihtsalt teostatava võtte. Tagades projektiga hõlmatud põllumajandusmaa toetusõiguslikkuse, luuakse seaduslik raamistik, mis toetab põllumaa mitmekesistamise uurimist, uute võtete katsetamist ning nende omaksvõttu põllumajandustootjate poolt. LIFE projektis osalevaid põllumajandustootjaid, eelkõige lõokeselaikudega seoses on hinnanguliselt 20. Projekti tegevused hõlmavad 1050 hektarit.

Eelnõu § 4 punktiga 2, 3 ja 4 tehtavad muudatused tagavad õigusselguse, milliseid nõudeid tuleb pärandniidul järgida, et taotleda otsetoetusi. Hinnanguliselt on selliseid pärandiidu hooldajaid, kes soovivad taotleda lisaks pärandiidu hooldamise toetusele ka põhisissetuleku toetust, ligikaudu 800 põllumajandustootjat. Pärandniiduga hõlmatud kogupindala on hinnanguliselt 40 000 hektarit.

Eelnõu §-s 5 tehtavate **põllumajandusministri määruse nr 75** esimese muudatuse eesmärk on tagada õigusselgus eespool kirjeldatud LIFE projektiga „Loodusrikas Eesti“ hõlmatud põllumajandusmaale otsetoetuste saamise nõuetes.

Teine muudatus puudutab aiakultuuridel orgaanilise multši kasutamise lisategevuse nõuet, millega on hinnanguliselt Eestis seotud 200 hektarit aianduskultuure. Köögivilja ja aiasaaduste kasvatajate arv ning nende kasutuses olev põllumajandusmaa on küll viimastel aastatel vähenemise trendis, kuid oluline on siiski suunata aiakultuuride kasvatajaid keskkonnasõbralikumate praktikate kasutamise poole.

Eelnõus §-s 6 tehtava põllumajandusministri määruse nr 81 muudatuse eesmärk on tagada õigusselgus eelpool kirjeldatud LIFE projektiga „Loodusrikas Eesti“ hõlmatud põllumajandusmaale otsetoetuste saamise nõuetes.

Määruses nr 82 tehtav muudatus tagab parema õigusselguse. Täiendavad mõjud puuduvad. Eelnõu §-s 8 tehtavate **määruse nr 67** muudatuste puhul on tegemist täpsustavate muudatustega, mis on eelkõige mõeldud sellise kesa, sealhulgas sööti jäetud maa kohta, mis ei ole määratletud HPK 8 raames tootmisest kõrvale jäetud maa-alana või ökoalade toetuse raames ökoalana.

Eelnõu §-s 9 tehtavate **määruse nr 72** muudatuse näol on tegemist täpsustustega ning täiendusega määruse lisas. Täpsustatakse kahe puu- ja köögivilja ning marjakultuuride kasvatamise otsetoetuse toetusõigusliku põllumajanduskultuuri mustika ja jõhvika ladinakeelseid nimesid. Lisaks täiendatakse puu- ja köögivilja ning marjakultuuride kasvatamise otsetoetuse toetusõigusliku põllumajanduskultuuride loetelu punane peakapsaga. Tuginedes 2022. aasta taotlemise andmetele, puudutab muudatus ligikaudu 8 hektarit punase kapsa kasvupinda. Muudatuste tegemisega ei muutu toetuse sisu.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamisega ei kaasne lisakulutusi riigieelarve vahenditest.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitati eelnõude infosüsteemis EIS kooskõlastamiseks Keskkonnaministeeriumile ja Rahandusministeeriumile ning arvamuse saamiseks Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Ametile. Keskkonnaministeerium ja Rahandusministeerium ei ole ettenähtud tähtajaks eelnõude infosüsteemi EIS kandnud kirja eelnõu heakskiitmise või eelnõuga põhjendatult mittenõustumise kohta ega taotlenud ka tähtaja pikendamist ning seetõttu loetakse eelnõu Vabariigi Valitsuse 13. jaanuari 2011. a määruse nr 10 „Vabariigi Valitsuse reglement“ § 7 lõike 4 kohaselt nimetatud ministeeriumite poolt kooskõlastatuks. Arvestatud Aiandusliidu ettepanekuga.

(allkirjastatud digitaalselt)

Marko Gorban

Kantsler